

แบบรายงานการตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566

ประเด็นที่ 3 สุขภาพกลุ่มวัย

หัวข้อ การยกระดับบริการผู้สูงอายุ

จังหวัดสมุทรปราการ 25 - 27 กรกฎาคม 2566 เขตสุขภาพที่ 6 รอบที่ 2/2566

1.หน่วยงานที่รับผิดชอบ (กรม/กอง/ศูนย์วิชาการ)

หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก: กรมอนามัย กรมการแพทย์

หน่วยงานผู้รับผิดชอบร่วม: กรมสุขภาพจิต

2. วิเคราะห์สถานการณ์ในพื้นที่

จังหวัดสมุทรปราการ มีผู้สูงอายุ ร้อยละ 17.37 (ผู้สูงอายุ 236,332 คน จากประชากรทั้งหมด 1,360,227 คน) ส่วนมากเป็นผู้สูงอายุตอนต้น ร้อยละ 58.85 สัดส่วนประชากรผู้สูงอายุมากกว่าระดับเขต ร้อยละ 17.03 และน้อยกว่าระดับประเทศ ร้อยละ 19.21 อำเภอที่มีผู้สูงอายุมากที่สุดคือ อำเภอพระประแดง ร้อยละ 22.15 รองลงมาคือ อำเภอเมืองสมุทรปราการ ร้อยละ 18.52 และอำเภอบางบ่อ ร้อยละ 16.20 การคัดกรองประเมินความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน (Barthel Activities of Daily Living : ADL) ปีงบประมาณ 2566 คัดกรอง ร้อยละ 51.89 (ผู้สูงอายุที่คัดกรอง ADL 146,320 คน จากทั้งหมด 186,223 คน) พบผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองได้ดี (กลุ่มติดสังคม) ร้อยละ 98.69 ช่วยเหลือตัวเองได้บ้าง (กลุ่มติดบ้าน) ร้อยละ 0.89 และช่วยเหลือตัวเองได้น้อยหรือไม่ได้เลย (กลุ่มติดเตียง) ร้อยละ 0.42 มีชมรมผู้สูงอายุด้านสุขภาพ 51 คณะเพิ่มขึ้นไป เป้าหมาย 1 ชมรม/ ตำบล จำนวน 55 ชมรม คลอบคลุม 36 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 72.00 ของตำบลทั้งหมด (50 ตำบล) และมีชมรมผู้สูงอายุด้านสุขภาพ 71 คณะเพิ่มขึ้นไป เป้าหมาย 5 ชมรม/ จังหวัด จำนวน 33 ชมรม

การคัดกรองผู้สูงอายุ 9 ด้าน ได้แก่ ด้านการมองเห็น คัดกรองได้ร้อยละ 81.55 พบความผิดปกติ ร้อยละ 4.80 ด้านการกลืนปัสสาวะ คัดกรองได้ร้อยละ 80.58 พบความผิดปกติ ร้อยละ 1.69 ด้านการได้ยิน คัดกรองได้ร้อยละ 66.86 พบความผิดปกติ ร้อยละ 0.20 ด้านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน คัดกรองได้ร้อยละ 83.01 พบความผิดปกติ ร้อยละ 2.20 ด้านความคิดความจำ คัดกรองได้ร้อยละ 80.18 พบความผิดปกติ ร้อยละ 1.27 ภาวะซึมเศร้า (2Q) คัดกรองได้ร้อยละ 85.17 พบความผิดปกติ ร้อยละ 0.68 ด้านการเคลื่อนไหว คัดกรองได้ร้อยละ 82.89 พบความผิดปกติร้อยละ 2.53 ด้านสุขภาพช่องปาก คัดกรองได้ร้อยละ 82.86 พบความผิดปกติ ร้อยละ 1.64 ภาวะขาดสารอาหารคัดกรองได้ร้อยละ 78.39 พบความเสี่ยง ร้อยละ 0.77

การจัดทำแผนส่งเสริมสุขภาพดี (Wellness Plan) โดยการประเมินปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพ 6 องค์ประกอบของผู้สูงอายุที่มี ADL ตั้งแต่ 12 คะแนนขึ้นไป เป้าหมายการจัดทำแผนร้อยละ 50 ของผู้สูงอายุที่มีปัจจัยเสี่ยงตั้งแต่ 1 ประเด็นขึ้นไป เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ดีขึ้น ซึ่งจังหวัดสมุทรปราการ มีค่าเป้าหมายการจัดทำแผนฯ จำนวน 2,281 คน ดำเนินงานจัดทำแผนฯแล้ว 2,658 คน

การคัดกรองซึมเศร้า (2Q Plus) ในผู้สูงอายุติดบ้านติดเตียง จำนวน 1,672 คน (เป้าหมาย 1,934 คน) คิดเป็นร้อยละ 86.45 โดยอำเภอที่มีผลคัดกรองซึมเศร้า (2Q Plus) สูงสุด คือ อำเภอบางเสาธง (ร้อยละ 97.12) รองลงมา คือ อำเภอเมืองสมุทรปราการ และอำเภอพระสมุทรเจดีย์ (ร้อยละ 95.38 และ 86.46 ตามลำดับ) พบผู้สูงอายุเสี่ยงซึมเศร้า จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 1.67 โดยผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยงได้รับการประเมินต่อยุ่แบบประเมินซึมเศร้า 9Q จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 21.43 พบผู้สูงอายุซึมเศร้า จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 (ข้อมูลจาก HDC หมวดส่งเสริมป้องกันปัญหาสุขภาพจิต วันที่ 21 กรกฎาคม 2566)

การดำเนินงานตำบลที่มีระบบส่งเสริมสุขภาพดูแลผู้สูงอายุระยะยาว (Long Term Care) ผ่านเกณฑ์ ในปี 2566 ร้อยละ 98 (มีตำบลได้รับรองซ้ำในปี 66 (Re-Accreditation) และประเมินผ่านเกณฑ์ 8 แห่ง และไม่ผ่านเกณฑ์ 1 ตำบล คือ ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง ที่ประเมินไม่ผ่านในองค์ประกอบที่ 4 เนื่องจากเป็นพื้นที่ของเอกชน ยังไม่มี

Caregiver ปัจจุบันปี 2566 เทศบาลพระประแดง เข้าโครงการ Long Term Care และใช้ CG พื้นที่ข้างเคียงมาดำเนินการ) Care Manager ที่ผ่านการอบรมหลักสูตรฯ ขึ้นทะเบียนในโปรแกรม 3C จำนวน 208 คน และมีผู้ดูแลผู้สูงอายุ (Care Giver) ที่ผ่านการอบรมหลักสูตรฯ ขึ้นทะเบียนในโปรแกรม 3C จำนวน 647 คน จังหวัดสมุทรปราการ มีกองทุนตำบลทั้งหมด 49 แห่ง มี อปท. ที่สมัครเข้าร่วมโครงการ Long Term Care 24 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 48.98 มีการดำเนินงานโอนงบโครงการ Long Term Care ใน อปท.ทั้งหมด 1 แห่ง (เฉพาะสิทธิ UC) การดำเนินงานการจัดทำแผนการดูแลผู้สุขภาพรายบุคคล (Care Plan) ที่เข้าร่วมโครงการ Long Term Care ระบบโปรแกรม 3C ยอดสะสมปี 2561 – 2566 จำนวน 2,050 ฉบับ (ผู้ที่มีภาวะพึ่งพิง ยอดสะสม 2,098 ราย) คิดเป็นร้อยละ 97.71 ผู้ที่มีภาวะพึ่งพิงได้รับการดูแลตาม CP ครบ 12 เดือน มี ADL ดีขึ้น 2 คน (มีการบันทึก ADL 10 คน) คิดเป็นร้อยละ 20

ปัญหา/สาเหตุ	แผน/กิจกรรมการแก้ไขปัญหา	ความก้าวหน้า/ผลการดำเนินงาน
1.จัดทำแผนส่งเสริมสุขภาพ Wellness Plan	<p>ระดับกรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - สำนักอนามัยผู้สูงอายุ กรมอนามัย ชี้แจงตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ค่าเป้าหมายแนวทางการดำเนินงาน Wellness plan ให้กับศูนย์อนามัย เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2566 - กรมอนามัยจัดทำคู่มือการใช้งานแผนส่งเสริมสุขภาพดี (wellness plan) สำนักอนามัยผู้สูงอายุ <p>ระดับจังหวัด</p> <ul style="list-style-type: none"> - โครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ “สุขเพียงพอ ชะลอชรา ชีววัยยืนยาว”ปี 2566 - โครงการส่งเสริมการเกิดชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ - โครงการพัฒนาระบบการดูแลรักษาในคลินิกผู้สูงอายุ 	<p>ระดับกรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ศูนย์อนามัยที่ 6 จัดประชุมพัฒนาศักยภาพทักษะบุคลากรในการดำเนินงานจัดทำแผนส่งเสริมสุขภาพดี Wellness Plan และชมรมผู้สูงอายุด้านสุขภาพ กรมอนามัย ปี 2566 โดยมีการชี้แจงการส่งเสริมสุขภาพดี ชะลอชรา ชีววัยยืนยาว, การใช้งานแอปพลิเคชัน BLUEBOOK การประเมินความเสี่ยงด้านสุขภาพ 6 องค์ประกอบ และการจัดทำแผนส่งเสริมสุขภาพ Wellness Plan ด้วย google form ที่ทางศูนย์อนามัยจัดทำขึ้น เพื่อสรุปผลและคืนข้อมูลให้กับจังหวัด ระบบออนไลน์ เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2566 มีผู้เข้าร่วมประชุม 380 คน - ศูนย์อนามัยที่ 6 ประสานการนำเข้าข้อมูลการคัดกรองความเสี่ยงสุขภาพระหว่างจังหวัดและกรม <p>ระดับจังหวัด</p> <ul style="list-style-type: none"> - จังหวัดสมุทรปราการ มีการจัดทำแผนส่งเสริมสุขภาพดี (wellness plan) ครอบคลุม 6 อำเภอ จำนวน 2,658 คน คิดเป็นร้อยละ 58.25 (เป้าหมายร้อยละ 50) - ชุมชนบ้านสีลัง หมู่ 12 ต.คลองด่าน อ.บางบ่อ ผ่านการรับรองชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและผู้พิการ (Age-friendly communities) ผ่านการประเมินรับรอง 5 องค์ประกอบ จากทั้งหมด 8 องค์ประกอบ โดยคณะกรรมการรับรองชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและผู้พิการ (Age - Friendly Communities) คำสั่งกรมอนามัยที่ 534/2566 และเข้ารับตราสัญลักษณ์การดำเนินงานในการประชุมเชิงปฏิบัติการส่งเสริมสุขภาพชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและผู้พิการ (Age-Friendly Communities) คำสั่งกรมอนามัยที่ 534/2566 และเข้ารับตราสัญลักษณ์การดำเนินงานในการประชุมเชิงปฏิบัติการส่งเสริมสุขภาพชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและผู้พิการ (Age-Friendly Communities) เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2566 ณ โรงแรมทีเคพาเลส แอนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ นอกจากนี้ จังหวัดขับเคลื่อนการ

ปัญหา/สาเหตุ	แผน/กิจกรรมการแก้ไขปัญหา	ความก้าวหน้า/ผลการดำเนินงาน
		<p>ดำเนินงานชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและผู้พิการ (Age-friendly communities) ครอบคลุมทุกอำเภอ</p> <ul style="list-style-type: none"> - โรงพยาบาลภาครัฐทุกแห่ง จำนวน 6 แห่ง จัดตั้งคลินิกผู้สูงอายุ เพื่อให้บริการแก่ผู้สูงอายุที่ได้รับการตรวจคัดกรองสุขภาพจากหน่วยบริการในพื้นที่ และมีปัญหาด้านสุขภาพ
<p>2. ร้อยละของผู้สูงอายุและผู้ที่มีภาวะพึ่งพิงได้รับการดูแลตาม Care Plan</p> <ul style="list-style-type: none"> - อ.บางเสาธง ไม่มีกองทุน Long Term Care จึงไม่มีรายงาน Care plan ในโปรแกรม Long Term Care (3 C) 	<p>ระดับกรม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.อบรมฟื้นฟูผู้จัดการระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว Care Manager เขตสุขภาพที่ 6 2.พัฒนาการปรับปรุงหลักสูตร Care Manager เพื่อรองรับการอบรม Care Manager ของ รพ.สต.ที่จะถ่ายโอนไป อปท. และในพื้นที่ขาดแคลน 3.ปรับปรุงพัฒนาระบบโปรแกรม 3 C <p>ระดับจังหวัด</p> <ul style="list-style-type: none"> - โครงการขับเคลื่อนระบบการส่งเสริมสุขภาพดูแลผู้สูงอายุ และผู้ที่มีภาวะพึ่งพิงระยะยาวแบบบูรณาการ (Long Term Care) - โครงการขับเคลื่อนกองทุน Long Term Care เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง จังหวัดสมุทรปราการ 	<p>ระดับกรม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.มีการจัดอบรมฟื้นฟูฯ ระหว่างวันที่ 13 – 15 ธันวาคม 2565 มีผู้เข้าร่วมประชุมระบบออนไลน์ จำนวน 260 คน และได้รับหน่วย CNEU 19 หน่วย 2.ประชุมเชิงปฏิบัติการ พัฒนาปรับปรุงคู่มือแนวทางการฝึกอบรมหลักสูตร Care Manager ยุคใหม่ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข <p>ระหว่างวันที่ 1 – 3 กุมภาพันธ์ 2566 ณ โรงแรมเดอะ วินเทจ โฮเทล เขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประสานงานข้อมูลการจัดทำ Care plan ของ สปสช. คืบหน้าข้อมูลให้กับพื้นที่ เพื่อติดตามการจัดทำ Care plan ให้กับผู้สูงอายุและผู้ที่มีภาวะพึ่งพิง ได้รับการดูแลและสิ่งสนับสนุนตามสิทธิประโยชน์ - สำนักอนามัยผู้สูงอายุ กรมอนามัย มีแผนการจัดอบรม Care Manager 2 รุ่น ระบบออนไลน์ การฝึกปฏิบัติงานในพื้นที่ เก็บ Case จัดทำ Care Plan <p>รุ่นที่ 1 วันที่ 20 มี.ค.- 3 เม.ย.66 จำนวน 39 คน รุ่นที่ 2 วันที่ 21 เม.ย. 2566 – 9 พ.ค.66 จำนวน 399 คน (ระบบออนไลน์)</p> <p>ระดับจังหวัด</p> <ul style="list-style-type: none"> - การดำเนินงานการจัดทำแผนการดูแลผู้สูงอายุรายบุคคล (Care Plan) ที่เข้าร่วมโครงการ Long Term Care ระบบโปรแกรม 3C ยอดสะสม (ปี 2561 – 2566) จำนวน 2,050 ฉบับ (ผู้ที่มีภาวะพึ่งพิง ยอดสะสม 2,098 ราย) คิดเป็นร้อยละ 97.71 - อบรม Care Manager 2 รุ่น ระบบออนไลน์ การฝึกปฏิบัติงานในพื้นที่เก็บ Case จัดทำ Care Plan <p>รุ่นที่ 1 วันที่ 20 มี.ค.- 3 เม.ย.66 จำนวน 5 คน รุ่นที่ 2 วันที่ 21 เม.ย. 2566 – 9 พ.ค.66 จำนวน 76 คน (ระบบออนไลน์)</p>

ปัญหา/สาเหตุ	แผน/กิจกรรมการแก้ไขปัญหา	ความก้าวหน้า/ผลการดำเนินงาน
3.จำนวนชมรมผู้สูงอายุที่ดำเนินการด้านสุขภาพ (เป้าหมาย 1 ชมรม/ตำบล) ยังดำเนินการไม่ครอบคลุมทุกตำบล	<p>ระดับกรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประชุมชี้แจงนโยบายและการดำเนินงาน ชมรมผู้สูงอายุ ตำบล LTC ปี 2566 <p>ระดับจังหวัด</p> <ul style="list-style-type: none"> - ดำเนินการจัดทำแผนกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุทุกชมรม และมีกิจกรรมร่วมกันในชมรมผู้สูงอายุร่วมกันตามแผน Wellness Plan 	<p>ระดับกรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ศูนย์อนามัยที่ 6 จัดประชุมพัฒนาศักยภาพทักษะบุคลากรในการดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุด้านสุขภาพ กรมอนามัย ปี 2566 ชี้แจงเป้าหมายการดำเนินงาน และการประเมินชมรมผู้สูงอายุด้านสุขภาพ ด้วย google form ในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 6 <p>ระดับจังหวัด</p> <ul style="list-style-type: none"> - ชมรมผู้สูงอายุด้านสุขภาพ ผ่านเกณฑ์ 51 คะแนนขึ้นไป เป้าหมาย 1 ชมรม/ ตำบล ดำเนินการได้ จำนวน 55 ชมรม ครอบคลุม 36 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 72.0 ของตำบลทั้งหมด (50 ตำบล) และมีชมรมผู้สูงอายุด้านสุขภาพ ผ่านเกณฑ์ 71 คะแนนขึ้นไป จำนวน 33 ชมรม

3.นวัตกรรมตัวอย่างที่ดี ระดับจังหวัด

- ผู้จัดการการดูแลผู้สูงอายุ (Care Manager) นางนงนุช จิตรนิวรร พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ รพ.สต. คลองด่าน หมู่ 1 อำเภอบางบ่อ
  - ผู้ดูแลผู้สูงอายุ (Caregiver) นางสาวกมลรัตน์ จอมประดิษฐ์ ศูนย์บริการสาธารณสุข 2 สะพานสาม เทศบาลนครสมุทรปราการ อำเภอเมืองสมุทรปราการ
  - ชมรมผู้สูงอายุดีเด่น ชมรมผู้สูงอายุตำบลสำโรงใต้ รพ.สต.สำโรงใต้ อำเภอพระประแดง
  - นวัตกรรมด้านการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ นวัตกรรม ขวดพ่นฟูปอด Long Covid 19 ในผู้สูงอายุ
- โรงพยาบาลพระสมุทรเจดีย์สวนยานนท์ โดย นางวรางคณา ตาปสนันท์ นักกายภาพบำบัดชำนาญการ และ นางสาว นารีนาด หินสีลา นักกายภาพบำบัด

4.ข้อเสนอแนะของผู้นิเทศ

4.1 สำหรับพื้นที่

- สนับสนุนการประเมินชมรมผู้สูงอายุด้านสุขภาพให้ครอบคลุมทุกตำบล และส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุภายในชมรมฯ อย่างต่อเนื่อง
- กระตุ้นการติดตามประเมินโรคซึมเศร้า (9Q) ในผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยงให้ครอบคลุม เพื่อป้องกันปัญหาความเสี่ยงทางสุขภาพจิต โดยเฉพาะรายที่มีความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย และถ่ายทอดองค์ความรู้การดูแลสุขภาพจิตเบื้องต้นให้กับ Caregiver ในการนำไปใช้ติดตามดูแลกลุ่มเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 สำหรับส่วนกลาง

- จัดทำแนวทางการดูแลผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยง จากการคัดกรองสุขภาพ 9 ด้าน
- สนับสนุนสื่อและพัฒนาองค์ความรู้ ให้คำปรึกษาในการขับเคลื่อนงานส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุ ให้สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม

ผู้รายงาน : นางสาวลลิตา สุกแสงปัญญา

ตำแหน่ง : นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ

ศูนย์อนามัยที่ 6

โทรศัพท์ : 0623355505

ผู้รายงาน : นางจิตรลดา ทิมาบุตร
ตำแหน่ง : นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
ศูนย์สุขภาพจิตที่ 6
โทร. : 085 109 2637

ผู้ตรวจรายงาน : นางอัญชลินทร์ ปานศิริ
ตำแหน่ง : วิชาการนักวิชาการสาธารณสุขเชี่ยวชาญ
(ด้านสาธารณสุข)
วัน/เดือน/ปี : 27 กรกฎาคม 2566
โทรศัพท์ : 086 144 0441
E-Mail : angle.p@hotmail.co.th